

ÖRNEĞİMİZ PEYGAMBER EFENDİMİZ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Ve şefîi'l-müznibîne ve üsvetine'l-haseneti muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin zevi'd-sıdkı ve'l-vefâ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr...

Kâne'n-nebiyyü kemâ nukile ve ruviye an ebî hüreyrete radiya'llâhu anh, ennehû kân:

كَانَ إِذَا كَبَّرَ لِلصَّلَاةِ نَشَرَ أَصَابِعَهُ

(ت.ك. عن أبي هريرة)

RE. 540/1 (*Kâne izâ kebbera li's-salâti, neşera esâbiahû.*)

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz iki cihan saadetine cümlelerinizi nâil eylesin.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Yeni bir Hicrî yıla girdik. 1410 sene-i hicrîyyesindeyiz. Muharrem ayındayız. Muharrem'in Aşûre'si iki gün önce geçti. Allah bu yeni seneyi Ümmet-i Muhammed hakkında hayırlı eylesin... Sebeb-i fevz ü felâh eylesin... Sizlere ve bizlere rızasına ulaşmayı nasib eylesin...

Muhtelif gayrimüslim diyarlarını gezdim. Kendi ülkemize geldiğimiz zaman yüreğimi tuttum. Sanki kendi ülkemize gelmemişiz gibi; insanların büyük çoğunluğunu Allah'ın emirlerine âsi, İslâm'ın yolundan uzak, kâfirlerden daha da aşağı durumda, şeytana uymuş, nefse tâbi olmuş gördüm.

Allah âhir zamanın fitnelere bizleri bulaştırmasın. Şeytana uydurmasın. Nefsin oyunlarına düşürmesin. Rızasından hariç iş yaptırmamasın. Sayfiyelermiş, plajlarmış, denizlermiş, gezmelermiş diye rızasına aykırı, gazabını celb edici çirkin durumlara düşenlerden eylesin... O kardeşlerimizi de lütfuyla ıslah eylesin. Kahırıyla, gazabıyla memleketimiz ahâlisini terbiye etmesin...

a. Rasûlüllah'a Tâbî Olmanın Önemi

Ümmet-i Muhammed için, biz müslümanlar için en önemli nokta Kur'ân-ı Kerîm'e sarılmaktır. Kur'ân-ı Kerîm'e sarılmanın en aşikâr şekli de Peygamber Efendimiz'in sünnetine uymaktır.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'de buyuruluyor ki,
bi'smi'llâhirrahmâni'r-rahîm:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

(آل عمران: ۳۱)

(*Kul in küntüm tuhibbûna'llàhe fe'ttebiünî yuhbibkümu'llàhu ve yağfirleküm zünûbeküm.*)

“Rasûlüm de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın!” (Âl-i İmran, 3/31)

Eğer Allah'ı seviyorsa, insanların Peygamber Efendimiz'e uyması lazım. Kur'an'a sarılana, Kur'ân-ı Kerîm:

“—Bak Rasûlüllah orada, ona tâbi ol, onun peşinden yürü, onun emirlerini tut!” demiş oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

O bakımdan hepimiz için en önemli nokta; hani “Azı dişleriyle ve sımsıkı ısırıp da yakalamış gibi” derler, hadîs-i şerîflerde öyle ifade ediliyor, İslâm'a öyle sarılmamız lâzım. İslâm'ın en küçük bir emrinden, hükmünden küçücük bir taviz verdik mi, o taviz büyür büyür, kocaman bir yara olur.

Onun için ailemizde, kendi nefsimizde, yaşayışımızda, hayatımızda, ticaretimizde asla İslâm'dan tenzilât yapmayalım, taviz vermeyelim. Allah'ın emirlerine sırt çevirmeyelim. Rasûlüllah'ın sünnetinden uzak düşmeyelim. Ehl-i küfre benzemeyelim.

Günde 40 defa namazlarda dua ediyoruz:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

(الفاتحة:ه)

(*Ihdina's-sırâta'l-müstakîm*) (Fâtîha, 1/5)
“Bizi, senin o cennetine, rızana götüren, dosdoğru yoluna sok! Sırat-ı müstakîm’e sok bizi, ya Rabbi!” diyoruz.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

(الفاتحة:٧-٦)

(*Sırâte'llezîne en'amte aleyhim*) “Kendilerine nimetler bahşettiğin, lütuflarda bulunduğun insanların, sevgili kullarının yoluna bizi sok! Evliyanın yoluna sok ya Rabbi bizi!”

(*Gayri'l-mağdûbi aleyhim*) “Gazap ettiklerinin yoluna sokma, bizi o yola düşürme! (Ve le'ddallîn) Sapıkların yoluna düşürme!” (Fâtîha, 1/6-7)

Günde 40 defa, 40 rekâta, nafîle namaz kılmıyorsak bile farzlarla, sünnetlerle bu kadar söylemiş oluyoruz. Bunun şuuruna erelim de kılık kıyafetimizden yaşayışımıza, düşüncemize kadar her şeyimizde ufacık bir taviz dahi vermeyelim. Tam Resûlullah Efendimiz'in yolunca yürüyelim.

Zaten burada bizim yıllardır yapmak istediğimiz, anlatmak istediğimiz şey de budur. Yani bu fikri benimseyebilmiş olan bir kardeşimize ne

mutlu! Kur'an yolunda yürüyecek, Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılacak...

Peygamber SAS Hazretleri müjdeliyor ki:¹

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةٍ

شَهِيدٍ

(الديلمى وابن حجر عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, felehû ecru mieti şehîd*) “Ümmetimin bozulduğu, şaşırıldığı, bocaladığı; ana zihniyetini kaybettiği devrede, âhir zamanda benim sünnetime sarılan kimselere; yâni fesâda uğramayan, kendisi şaşırmayan, sapıtmayan, sünnet-i seniyyeye uygun yaşayan insanlara Allah yüz şehid sevabı verecek!”

Yüz şehid sevabı kadar sevap alacak. Halbuki tek bir şehid sevabıyla insan cennete girecek. Bi-gayri hisâb cennete girecek. Allah-u Teâlâ Hazretleri şehidlerden hesap sormayacak. Duhûl-i evvelîn ile onlar cennete girecekler. Bir şehid sevabı bile insanı ihyâ etmeye yetip artacakken, 100 şehid sevabı veriyor sünnet-i seniyyeye sarılana!

Onun için, gelin bırakalım bu şeytanın oyunlarına gevşek gevşek durup da tutunmayı, yakalanmayı; Rasûlullah Efendimiz'in sünnet-i

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217; Ebû Abdillâh ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullâh ibn-i Abbas RA'dan.

seniyyesine sımsıkı sarılalım! Her işimizi ona göre ayar edelim, ona uyduralım! Giyimimiz, kuşamımız, hayat tarzımız, yaşam tarzımız sünnet-i seniyyeye uygun olsun, iki cihan saadetine nâil olalım...

Peygamber SAS Efendimiz'in nasıl yaşadığını, Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Hocamız Rh.A, hadislerden müteşekkil bir koleksiyon olan *Râmûzü'l-Ehâdîs*'i yazdıktan sonra, arka tarafına 519 ile 562 sayfalar arasında 43 sayfa, 701 hadis-i şerif, (*Kâne rasûlü'llah salla'llahu aleyhi ve sellem yef'alü kezâ, kezâ, kezâ...*) "Rasûlüllah Efendimiz şöyle yapardı, böyle yapardı..." diyerek, onu örnek edinelim, ona uyalım diye (*kâne*) ile başlayan, Rasûlüllah'ın îtiyadını ifade eden rivayetleri ayrıca toplamış. Hadisler de Peygamber Efendimiz'in sözleri ama îtiyadı da budur, bu idi diye, Rasûlüllah Efendimiz hakkındaki rivayetleri kitabının arkasına kaydetmiş. Şimdi onların 540. sayfasındayız.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, başta Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri olmak üzere onun âlinin, ashabının, etbainin ve cümle evliyaullahın, Hz. Adem Atamız AS'dan Peygamber Efendimiz'e kadar yeryüzünden gelmiş geçmiş, vazife görmüş cümle enbiya ve mürselînin;

Peygamber Efendimiz'den sonra Peygamber Efendimiz'in vârisi olarak ulemâ-i muhakkikîn, meşâyih-i vâsilîn olarak Ümmet-i Muhammed'in irşadı ile, talim ve terbiyesi ile meşgul olan

sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhları için;

Bu hadis-i şerifleri, bu rivayetleri bize kadar nakil ve rivayet etmiş olan ravilerin ve alimlerin ruhları için, eseri yazmış olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi Hocamızın ruhu için, kendisinden feyiz alıp yetiştiğimiz Muhammed Zahid Kotku Hocamızın ruhu için, ve sâir turuk-u aliyye sâdât ve meşâyihinin ve hulefâsının ruhları için;

Uzaktan yakından bu rivayetleri, hadisleri dinleyip de tefeyyüz etmek üzere sevap kazanmak niyetiyle, halis kalp, temiz niyet ile buraya gelip, bunları dinlemeye gayret eden siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve bütün yakınlarının ruhları için; camimizin etrafında ve İstanbul'da medfun bulunanların,

Fatih Sultah Mehmed Han'ın, mücahidlerin ve şehidlerin ruhlarına bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, öyle başlayalım!

b. Namaz İçin Tekbir Alması

Mukaddimede metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'lEhâdîs* isimli hadis kitabının 540. sayfasının ilk rivayeti. Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş, Tirmizî'de ve Hâkim'in *Müstedrek*'inde kaydedilmiştir:²

² Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.404, no:222; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.27, no:2151; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.433, no:8413; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.X, s.491; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.55, no:17927; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.195, no:6785.

كَانَ إِذَا كَبَّرَ لِلصَّلَاةِ نَشَرَ أَصَابِعَهُ

(ت.ك. عن أبي هريرة)

RE. 540/1 (*Kâne izâ kebbera li's-salâti, neşera esâbiahû.*)

(*Kâne izâ kebbera li's-salâti*) “Rasûlullah SAS Efendimiz namaz için, namaza dururken elini kaldırıp ‘*Allahu ekber!*’ diye tekbir alırken – *iftitah tekbiri* diyoruz ya– parmaklarını sımsıkı kapatarak değil de yayarak, açarak tekbir alırdı.”

Hani askerde bazıları şöyle selâm çakıyor, ellerini, parmaklarını şöyle kapatıyor. Her şeyin bir usûlü var.

Namazda Allahu ekber demenin usûlü neymiş?

“–Peygamber Efendimiz parmaklarını açarak ‘*Allahu ekber!*’ derdi.”

Biliyorsunuz biz bu namazı babalarımızdan, dedelerimizden öğrendik, kılıyoruz. Allah hepsinden razı olsun... Bize bilerek, bilmeyerek, farkına varmadan İslâm’ın bütün inceliklerini öğretmiş onlar:

“–Büyüklerin yanında şöyle yapılır, şöyle oturulur, böyle kalkılır. Namaz şöyle kılınır, böyle kılınır...”

Ama onların her birinin bir mesnedi, bir delili var. Delilsiz olmaz, sünnete aykırı iş olmaz. Dinde Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesine uymayan aykırı iş çok yanlıştır, bid’attır ve bid’atı çıkartan da, bid’atın kendisi

de cehenneme gideceğinden insanı çok zarara uğratar. “—Müslümanın ana gayesi nedir?”

Peygamber Efendimiz’e her bakımdan uymak. “—Peygamber Efendimiz nasıl namaz kılardı?” Efendimiz SAS buyurmuş ki:³

صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي

(بخ.ق. حب. عن مالك بن الحويرث)

(*Sallû kemâ raeytumûnî usallî*) “Benim namaz kılışıma bakın, beni nasıl namaz kılıyor görüyorsanız o tarzda kılın!”

Tabii Peygamber Efendimiz’in her şeyine dikkat etmişler. Sakalının kıllarını ziyan etmemişler. Berber tıraş ederken kıllarını hatıra, yadigâr diye saklamışlar. Efendimiz’in her şeyine büyük ihtimam göstermişler.

Bir hırkasını ta o zamandan bu zamana kadar saklamışlar da bizim beldemizde Hırka-ı Şerif Camii’ni şerefendiriyor. Hiçbir şeyini kaçırmadan, büyük bir dikkatle takip edip Efendimiz’e sevgilerinin, bağlılıklarının izi, emaresi olarak korumuşlar. Namaz kılışına da dikkat etmişler.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.XVIII, s.423, no:5549; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.541, no:1658; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.206, no:397; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.IV, s.280, no:1495; İbn-i Kâni’, *Mu’cemü’s-Sahâbe*, c.VI, s.86, no:1573; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.V, s.719; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.84, no:213; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.272, no:1; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.318, no:1253; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.345, no:3672; Mâlik ibn-i el-Huveyris RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.281, no:18879; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IV, s.256, no:3145.

“—Tekbiri nasıl alıyormuş Efendimiz?”

Ellerini kaldırıp, parmaklarını açarak *Allahu ekber* diye alıyormuş. Namazın diğer rükünleri de başka rivayetlerde gelecek. Onlar bütünlendiği zaman, işte bizim namaz kılışımız ortaya çıkıyor. İkamet getirişimiz, ezan, oruç, hac ortaya çıkıyor.

“—Hacda Efendimiz işte şöyle yapmış, böyle tavsiye etmiş.” diye...

Dinimizin bütün esaslarını, emirlerini nereden alıyoruz? Rasûlüllah SAS Efendimiz’den alıyoruz.

Bir insan çıkar da;

“—Canım benim elimde Kur’an var, başka şeye aldırmam.” derse ne olur?

Çok büyük şaşkınlık, çok büyük cahillik, çok büyük gafillik olur. Be hey gafil! Be hey zalim! Be hey cahil! Madem bilmiyorsun, sussana!

“—Bu Kur’an’ı sana kim getirdi?”

Allah indirdi.

“—Kime indirdi?”

Rasûlüllah’a indirdi.

“—Kim tebliğ etti?”

Rasûlüllah tebliğ etti.

“—İnceliklerini kim açıkladı?”

Rasûlüllah SAS açıkladı.

Onun için, kim “Bana Kur’an yeter!” diye sırtını dayayıp da şöyle kurulursa, bilin ki cahildir!

Evet, Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın kitabıdır, Rasûlullah da Allah'ın rasûlüdür. Onun sünneti de Kur'ân-ı Kerîm'in en güzel tefsiridir, en güzel açıklamasıdır. Allah emretmiş, Rasûlullah Efendimiz uygulamış, tatbik etmiş. Ondan sonra müslümanlara numûne olmuştur.

Her işimizde buna dikkat edelim. Soralım:

“—Resûlullah Efendimiz şu işte nasıl yapardı? Şöyle bir durumda nasıl hareket ederdi?”

Soralım, göreceksiniz, hayatınız ne kadar güzel olacak; ne kadar feyizli, ne kadar ecirli, ne kadar sevaplı olacak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi bir göz yumup açıncaya kadar Rasûlullah Efendimiz'in yolundan aykırı düşünmesin... Bütün yolların hepsi solda sıfırdır, hiçbir işe yaramaz.

“—Ama hocam Avrupalılar var, Amerikalılar var, Ruslar var, Çinliler var...”

Onların hepsinin yolları çıkmaz sokak. Hepsi çıkmaz sokak. Amerika'yı bile gezdim geldim, hepsi yuvada anneleri ölmüş aç kuşların ağzı açık kaldığı gibi, hakka hakikate hasret, âşık bekliyorlar. Bir akli başında bir insan gidip de şöyle bir birkaç şey anlatı mı, müslüman oluyorlar.

Yahudinin birisi müslüman olmuş; Teksas'lı, petrol kuyularına sahip bir yahudiymiş. Müslüman olmuş, derviş olmuş, iyi bir halde... Ben görmek istedim kendisini, göremedim. New York'da oturuyormuş. Dedim;

“—Ya bari hakikaten iyi müslüman olmuş mu

yani? Hani bazen böyle lafta oluyor, bazen de tam olmamış oluyor, yarım yamalak oluyor.”

“—Hocam kendisine gıpta ediyoruz; öyle mütevazı, öyle dervişâne, öyle mahviyetkârâne hareket ediyor ki hayranız.” dediler.

E Allah razı olsun, maşallah. Demek ki Allah nasib edince hidayet geliyor, saadet-i dâreyne eriyorlar.

Bizim için çok acı olur; müslüman bir ülkede, müslüman bir anne ve babadan doğduktan sonra kâfir olarak ölmek, ne kadar acı!

“—Geç hocam geç! Senin anlattığın şeylerin boşluğunu biz çoktan öğrendik!”

Ne öğrendin sen? Hiçbir şey öğrenmedin. Senin dünyadan haberin yok. Senin Avrupa’dan, Amerika’dan haberin yok... Senin modern ilimden haberin yok. Senin Yirmi birinci Yüzyıl’ın ilminden, Yirminci Yüzyıl’dan haberin yok... Sen küflenmiş kalmışsın, paslanmışsın. Senin maf-salların çalışmıyor.

c. Üzülünce Ettiği Dua

İkinci rivayet... Yine büyük hadis alimlerinden İmam Tirmizî —Allah rahmet etsin, şefaatine erdirsin— Enes RA’dan rivayet etmiş:⁴

كَانَ إِذَا كَرَبَهُ أَمْرٌ قَالَ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ

أَسْتَغِيْثُ

(ت. عن أنس)

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.430, no:3446; Enes ibn-i Mâlik RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.70, no:18003; *Câmiü’l-Ehadîs*, c.XXXIII, s.225, no:36127.

RE. 540/2 (*Kâne izâ kerabehû emrun, kàle: Yâ hayyu yâ kayyum, bi-rahmetike estağîsü.*) (*Kâne izâ kerabehû emrun, kàle*) “Efendimiz’e üzücü bir iş, bir sıkıntı gelirse başına, derdi ki: (*Yâ hayyu yâ kayyum, bi-rahmetike estağîsü*) Bu duayı okurdu. “—Allah’ın sevgili kulu olduğuna göre Peygamber’e üzücü bir şey gelir mi?” Gelir, muhterem kardeşlerim; gelmiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁵

أَشَدُّ الْبَلَايَا عَلَى الْأَنْبِيَاءِ

(*Eşeddü’l-belâyâ ale’l-enbiyâ*) “En şiddetli belâlar, musibetler, imtihanlar peygamberlere

⁵ Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhârî, *Edebü’lMüfred*, c.I, s.179, no:510; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü’l- İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Ne-seî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahavî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa’d ibn-i Ebî Vakkas RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Ne-seî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778- 6784; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.130, no:371; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

gelmiştir.”

İmtihanların, sıkıntıların en büyüğü peygamberlere gelir. Ondan sonra evliyâullah'a gelir, büyük velîlere gelir. Ondan sonra salihlere gelir. Ondan sonra mü'minlere gelir, derece derece...

“—Ya firavunlar?”

Firavunlar saraylarda yaşarlar, gafilce ömür geçirirler de sonra Allah-u Teâlâ Hazretleri Firavunları, Karunları deryalara, yerin içine batırır, mahveder. Sen onların bir müddet için sarayda yaşadığına, saltanat sürdüğüne aldanma...

Bu dünya rahat dünyası değildir. Mü'min için rahat âhirettedir. Bu dünya mü'minin çalışıp kazanma, Allah'ın rızasına erme dünyasıdır.

“—Nerede sevap var?”

Benim kardeşlerim bana müracaat ediyor;

“—Hocam emir buyur, müsaade buyur Afganistan'a cihada gideyim.”

“—Türkiye'de cihad et!” diyorum.

Türkiye'de bir sürü gafil, bir sürü cahil, bir sürü düzelecek şey var; bilmiyor. Söylediğin zaman pekiyi diyor, anlıyor. Söyleyen yok, anlatan yok. Çalış çabala, bak burada da 55 milyon insan, müslüman evlâdı var; küfre gidiyorlar, ayakları kayıyor, âhiretleri mahvolacak, cehennemde yanacaklar...

Peygamber Efendimiz'e de sıkıntı gelirdi. Sıkıntılar insanları yükseltir. Sıkıntı insanı Allah'a döndürür.

Ayet-i kerîmede bildiriliyor ki;

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ
كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ
كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ

(العلق: ۷-۶)

(*Kellâ inne'l-insâne leyetgâ. En raähü'stağnâ.*)

“Gerçek şu ki, insanoğlu kendisini müstağnî gördü mü, zengin, rahat gördü mü, ihtiyaçtan vareste gördü mü, o zaman sapıtır, azar, tuğyan eder, şaşırır.” (Alak, 96/6-7)

Onun için git zengin semtlerine, zengin mahallelerine; zenginlerin çoğunun namazla niyazla ilgisi yoktur. İçlerinden bir tane insaflı çıkar da süslü püslü bir küçücük cami yapar, işte oraya gelen gelir, gelmeyen mahrum kalır. Ama git bir gecekondu semtine, iki adımda bir, bir kulübecik, bir camicik görürsün.

“—Neden?”

O hasta, o muhtaç, o fakir, o yoksul, “Aman yâ Rabbi! Aman yâ Rabbi!” diyor; biliyor ihtiyacı var, isteği var. Ötekisinin ihtiyacı yok, hiç Allah aklına gelmiyor. Hangisi iyi?

Peygamber Efendimiz SAS diyor ki:

“—Vallahi ben sizin fakirliğinizden ziyade zenginliğinizden korkarım.”

Neden? Zengin olup da tuğyan ederse, azarsa, saparsa insan daha fena da ondan.

“—Hocam ben zenginim, para kazandım, çok zenginim ama elhamdü lillah bak karşıdayım, camideyim.”

Çocuğundan ne haber? Çocuğun senin yolunda mı?

Çocuğun senin paranı gördüğü için şımarıyor. İzzet ve lezzet içinde yetiştiği için senin yoluna gelmiyor, sabah namazına kaldıramıyorsun, Cuma'ya getiremiyorsun, oruç tutturamıyorsun. Sen onu küçükken kucağına aldın, okşadın, yanağını öptün, bilmem ne yaptın, büyüdü; senin paranla Allah'ın yolundan uzaklaştı;

“—Babam yaşamasını bilmiyor, ah elime bir fırsat geçse bak ben ne güzel yaşarım!” diyor.

Bizim zengin bir kardeşimiz, -Allah selamet versin- deniz kenarında bir geniş tarlası, arazisi varmış, kıymetli bir yer, bilmem kaç dönüm... Alelacele satmış. Biraz rahatsızlığı var...

Alelacele satması neden? Ölmeden evvel şu işten kurtulayım diye... Alelacele satmış. Satarken damadının bir tanesi demiş ki:

“—Baba bana sat...”

Babasının ihtiyacı yok ki, adam zengin, niye satsın damadına? Diyor ki:

“—Ben öleceğim, kabre gireceğim, çocuklar benim mirasım diye deniz kenarındaki yere yerleşecekler, sabah akşam mayoyla denize girecekler, mayoyla girenleri görecekler, Allah'ı, namazı unutacaklar. Onlar burada sefa süreceksin, benim kabirde kemiklerim sızlayacak. Yağma mı var...” diyor.

Apar topar, alelacele satmış, “Kurtuldum!” diyor.

Denizden uzak bir yerde bir yer almış orada

oturmuş. Yani damadına da vermemiş. İstese bağışlar, “Al senin olsun.” der. İnsan oğluna, damadına mülk mü satar ama, maksat onları cehennem ateşinden korumak.

Muhterem kardeşlerim! Ne diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri:

قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ

(التحریم: ٦٠)

(*Kù enfüseküüm ve ehlîküüm nâren vekùduhe'n-nâsü ve'l-hicâretü*) “Kendinizi ve aile efradınızı, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun!” (Tahrim, 66/6)

Sen korumazsan onlar gider. Nice hoca çocukları, nice alim çocukları, Osmanlılardan meşhur filanca zâtın çocuğu, torunu bakıyorsun zenginleşmiş, konak sahibi, para pul sahibi olmuş. Sonra ne olmuş? Bakıyorsun çocuk şaşırmış.

“—Allah para verdi mi?”

“—Verdi.”

Paranın büyük bir kısmını, çocuğunu has müslüman yetiştirmeye harca! Hoca tut! Hatta çocuğunu en iyisi hoca yap. Madem zenginsin, halktan bir şey istemeyen hocalar çoğalsın. Halktan bir şey almayan, halka bir şey veren hocalar çoğalsın.

“—Al bakalım seni biraz yoksul gördüm, benzini

sarı gördüm.” Deyip cemaatin cebine bir şeyler koysun.

“—A bu hoca ne biçim hoca ya, 50 bin lira tutuşturdu yeşil yeşil, ne güzel para!” filan desin. Ondan sonra bir de biraz biraz böylesi görülsün, yani sen çocuğunu hoca yetiştir.

“—Yok! Mühendis yetiştireceğim de Amerika’ya göndereceğim, doktor yetiştireceğim de şöyle olacak böyle olacak...”

Başkaları olsun, sen kendi çocuğunu has müslüman yetiştir. Bol kitapları al, gönder Arabistan’a, okut Arapça’yı, her şeyi öğrensin. Ver altına arabayı:

“—Haydi bakalım hangi köye gideceksen git, hangi gecekonda

mahallesine gideceksen git; Allah’ın dinini anlat, Allah’ın emrini bildir, Allah’ın dinine hizmet et de ben de şâd olayım, sen de iki cihanda berhudar ol.” diye öyle yetiştirmek lazım. Peygamber Efendimiz’e belâ gelirdi, üzüntü gelirdi. “—Gelince ne derdi Efendimiz? Feryad mı ederdi?”

“—Hayır!” Derdi ki:

يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ

(*Yâ hayyu yâ kayyûm*) “Ey Hayy ve Kayyum olan Rabbim! (*Birahmetike estağîsü*) Senin rahmetine iltica ediyorum. Senin rahmetinden medet umuyorum, senden imdat istiyorum yâ Rabbi!” derdi.

Kuluz, zayıfız; biraz midemiz ağrırsa yerlere yığılır kalırız. Başımız ağrırsa feleğimizi şaşırırız. Dişimiz ağrırsa geceleyin doktor ararız, dişçi ararız;

“—Aman şu diş köklesinler atsınlar.”

“—Ya buna kerpeten tutup çekerken de acır bu...”

“—Acır ama hocam, bu diş ağrısı senin bildiğin gibi değil, köklensin meret de kurtulayım şu ağrıdan.” diyor.

Millet geceleyin kerpetenle çektirecek yer arıyor. Kimseyi bulamazsa kapının tokmağına bağlayacak, kapıyı birden hop çektirtecek, dişini çıkartacak diye uğraşiyor.

Ne derdi Peygamber Efendimiz? O da beşer, o da bizim nümûnemiz. Derdi ki:

(*Yâ hayyu yâ kayyûm*) “Ey Hayy ve Kayyum olan Allah, ey benim Rabbim! (*Bi-rahmetike estağîsü*) Senin rahmetine iltica ederim. Senin rahmetinden medet umarım. Senden dilerim. Bak başıma bir sıkıntı geldi; sen halimi görüyorsun. Kurtar beni yâ Rabbi!” derdi, Allah’tan isterdi.

Ne demek “Yâ Hayy”?

Hayy, hayat sahibi demektir. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin sıfatlarından bir tanesi *Hayy*’dir. Allah-u Teâlâ Hazretleri kör bir tabiat kuvveti değildir.

“—Aptal adam! Dangalak! Sen ne biçim adamsın, ne biçim

alimsin? K r olan Şeyden bu kadar hikmetli bir k inat nizamı meydana gelir mi?”

Tabiat kanunuymuŐ, bilmem neymiş, Ő yleymiŐ, böyleymiŐ...

Allah-u Teâlâ Hazretleri hayy u kayy m... Hayat sahibi, kudret sahibi, kendi z tıyla k im, kimseye muhtaç değil, her Şeyi yaratıyor, her Şeyi yönetiyor. Onu anlasana!

Peygamber Efendimiz, “Y  Hayyu y  Kayy m!” derdi.

“–Kayyum...” ne demek?

“–Kendi z tıyla k im.” demektir. *K im bi-nefsihi*; kendi z tıyla k im, kimseye muhtaç değil. (*Ganiyy n ani’l- lem n*) Alemlerden m stağn dir. Kulların ibadetine ihtiyaç yoktur.

Bir teknik  niversite profesörünün çocuğu ilkokulda, bizim ihvanımızdan bir hacı hanımın talebesi... Din dersinde bizim hacı hanım demiş ki:

“–Allah’ın emirleri var  ocuklar, Allah’ın emirlerine farz denir. Allah’ın emirlerini tutmazsa, Allah gazap eder. Tutanlara m k fat verecek. O emirleri tutmak lazım. O emirlerden bir tanesi namazdır, bir tanesi oru tur, bir tanesi zek ttır, bir tanesi hacdır...” SaymıŐ böyle.

“–Sınıfın en  alıŐkan çocuğu kalktı arkadan...” diyor;

“– Đretmenim, Allah bize mecburi mi kıldı namaz kılmayı?” demiş.

“–Evet, farz yâni mecburi...”

“–Yani benim de kılmam mı lazım?”

“–Evet yavrum, senin de kılman lazım.”

“–Pekiye öğretmenim, o halde söz veriyorum, ben bunun böyle bu kadar mecburiyet olduğunu bilmiyordum, serbest sanıyordum. Bugünden itibaren bu namazı muntazaman kılacağım öğretmenim, söz veriyorum sana!” demiş.

“–Sınıfın süper talebesi, en çalışkan talebe kız, terbiyeli, güzel giyimli, temiz, pak bir talebe...” diyor.

“–İyi yaparsın evladım, uygun olur evladım, ben de memnun olurum.” demiş.

Kız başlamış o günden itibaren namaz kılmaya ama, birkaç gün sonra kürklü bir hanım gelmiş okula:

“–Filanca öğretmen kim?”

Bulmuş kızının öğretmenini, demiş ki:

“–Siz bizim kızın hocası mısınız? Falanca mısınız?” “–Evet oyum...”

“–Bizim kızımız evde namaza başladı. Sabah namaz kılıyor, akşam namaz kılıyor, yatsı namaz kılıyor. Söyleyin de daha bu küçük, kılmasın!” demiş.

“–Hanımefendi!” demiş, “Hiç ben ‘Namaz kılın!’ dedikten sonra, ‘Kılmayın!’ der miyim çocuğa? Bir kere kılın demişim; onun mecbur olduğunu, gerekli olduğunu, farz olduğunu söylemişim. Şimdi ağzımdan çıkanı geri alır mıyım? Sonra ben emretmiyorum ki, Allah

emrediyor.”

Kadın tabii kùltürü yok, dini bilgisi yok; hoca hanım bilgili. O gitmiş.

“—Bir zaman geçti. Saçları dökülmüş, iri yarı, güzel lacivert elbise giymiş, lacivert elbiseye uygun asortik, güzel bir kırmızı kravat takmış, parmakları altın yüzüklü, kerli ferli bir adam geldi.” diyor.

“—’Filanca öğretmen siz misiniz?’ dedi” diyor.
“—’Evet benim!’ dedim” diyor.

“—Burada mı konuşalım, müdürün odasında mı konuşalım?” demiş.

“—Baktım” diyor, “pabuç pahalı...”

Yani adam tehdit ediyor. Müdürün odasında konuşmak ne demek? Yani müdürün nüfuzunu, baskısını kullanmak istiyor. Sakin sakin;

“—’Buyurun, bir isteğiniz varsa burada söyleyebilirsiniz’ dedim.” diyor. “Anladım ama abanın altından sopa gösteriyor bana.” diyor.
“Müdürün yanında mı konuşalım” derken.

“—Ben filancanın babasıyım. Teknik Üniversite’de de profesörüm.” demiş.

Teknik Üniversitede profesör olduysan ol, bana ne yani... Din ilmi başka, ötekisi başka.

“—Ben” demiş, “Amme cüzünü de okudum küçükken, babam camiye de getirdi.” demiş. “Allah’ın kulların ibadetine ihtiyacı yoktur. Hele küçük bir kızın ibadetine hiç ihtiyacı yoktur.” demiş. “Siz bizim çocuğu namaza başlatmışsınız. Havalar soğuk; kalkıyor, geceleyin abdest

alıyor. Sabahleyin uykusunu bölüyor. Sıhhati bozulacak şu çocuğun. Soğuk su ile abdest alıyor.” demiş.

Mazeret, kaytarma yolları, şeytan içinde kışkırtıyor boyuna... Yani hani kömürlü vapurlara aşağıdan boyuna kürekçilerin kazanına kömür attıkları gibi, şeytan aşağıdan kazanına kömür attıkça, bu adamın göğsü kaynıyor fongur fongur, ondan sonra kızgın...

“—Beyefendi” demiş, “Bak ‘ben de dini bilirim’ diyorsunuz, ‘amme cüzünü okudum’ diyorsunuz, ama bilmiyorsunuz. Allah’ın elbette senin kızının da ibadetine ihtiyacı yok, büyüklerin de ibadetine ihtiyacı yok. Sanki caminin imamının ibadetine ihtiyacı var mı? Cemaatin ibadetine ihtiyacı var mı Allah’ın? Hacıların haccına ihtiyacı var mı? Oruçluların orucuna ihtiyacı var mı? Biz muhtacız efendi!” demiş, “Muhtaç olan biziz. Rabbimiz’in rahmetine biz muhtacız, biz onun için ibadet ediyoruz.” Çok güzel böyle sözler söylemiş.

“—Adam cevap veremedi, mahcup oldu, kızardı.” diyor. Profesörlüğü sökmemiş yani. “Onun üzerine” diyor, “pürhiddet ‘Allah’a ısmarladık’ bile demeden kalktı gitti.” diyor.

“—Dur bakalım bunun arkasından bize nereden ne gelecek filan diye beklerken” diyor, “bir de baktım çocuğu benim sınıftan aldılar, başka mektebe kaydettirdiler.” diyor. Çocuğu namaz kılan bir kimse oldu diye oradan almış.

“—Ama aylar geçti aradan, bir mektup aldım” diyor;

“—Sevgili öğretmenim! Beni senden ayırdılar ama sınıfta sana verdiğim söze hâlâ sâdığım, namazıma devam ediyorum.” demiş.

Allah bizi vefalı kul etsin...

Allah’ın rahmetine bizim ihtiyacımız var, Allah’ın bizim ibadetimize ihtiyacı yok ki! Onun için yalvaracağız, isteyeceğiz onun rahmetinden, boynumuzu bükeceğiz;

“—Yâ Rabbi! Kaderine de rızamız var, takdirin de hoş, kahrın da hoş, lütfun da hoş ama benim bir dua hakkım var ya, affet yâ Rabbi! Bağışla yâ Rabbi! Kaldır yâ Rabbi şu suçu, şu belâyı başımdan. Şu sıkıntımı gider yâ Rabbi!” diye isteyeceğiz.

“—Ne olur isteyince?”

“—İstemek ibadettir.” Bir daha söylüyorum, “Dua etmek, istemek ibadettir.” Üç olsun, “Dua etmek, istemek ibadettir.” Namaz kılmak, oruç tutmak, hacca gitmek, Kur’an okumak gibi istemek de ibadettir: Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

⁶ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.76, no:1479; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.211, no:2969; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1258, no:3828; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.267, no:18378; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.249, no:714; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.667, no:1802; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.208, no:1041; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.37, no:1105; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.450, no:11464; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.21, no:29167; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.485, no:3243; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.108, no:801; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.492; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.51, no:29; Abdullah ibn-i Mübarek, *Müsned*, c.I, s.74; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.279, no:6719; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XXXII, s.307, no:7081; Ubû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VIII, s.120; Nu’man ibn-i Beşîr RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.II, s.62, no:3113, 3151; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I,

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

(حم. ش. خ. في الأدب ت. حسن صحيح ن. ه. حب. ك. هب. عن النعمان بن بشير ع. ض. عن البراء)

(*Ed-duàü hüve'l-ibâdetü*) “Dua ibadetin ta kendisidir. Özüdür, iliğidir, iç tarafıdır. Kaymaklı güzel yeridir.” Çünkü sen biliyorsun Rabbinin Rabbin olduğunu, kendinin onun kulu olduğunu, âciz olduğunu; boynunu büküyorsun, istiyorsun. İbadet, sevap... Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن: ٦٠)

(*Ve kàle rübbükümü'd'ûnî estecib leküm*) [Rabbiniz, ‘Bana dua edin ki, size icabet edeyim!’ buyurmuştur.] (Mü’min, 40/60) “—Kullarım bana dua edin!” diye kendisi teşvik ediyor. “—Baş üstüne...” İşi olmasa bile insanın, isteği olmasa bile istemesi lazım! Neden? Allah, “Bana dua edin!” diyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

مَنْ لَمْ يَدْعُ اللَّهَ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ

(حم. ش. عن أبي هريرة)

s.403, no:1295; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.3, no:12416.

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.278, no:3817; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.443, no:9717; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.22, no:29169; Begavî, *Şerhü'sSünneh*, c.II, s.394; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.295; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.68, no:3160; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.404, no:23844.

(*Men lem yed'ullàhe gadıba'llàhu aleyhi*) “Kim Allah’a dua etmezse, Allah ona gazab eder.” Dua etmeyene gazap eder Allah... İsteyene kızmaz, istemeyene kızar. Onun için, Efendimiz’in hayatını bir okuyun! Efendimiz her şeyinde ağzı dualı bir insandı, her şeyinde... Pabucunu giyerken besmele, dua; camiye girerken besmele, dua; camiden çıkarken dua, elbise giyerken sağ elini sokar dua, çıkartırken dua, banyoya girerken dua, yüznumaraya girerken dua, çıkarken dua, yeni meyve yerken dua... Efendimiz’in her şeyi duadır. Sabahtan akşama, işi gücü, her şeyi dua... “—Neden?” Ayan beyan müşahede halinde olduğu için, Rabbiyle nâz ve niyâz halinde öyle ağzı dualı... O da bize işte numûne. Onun için isteyin, dua edin! Duanızı sadece kendiniz için yapmayın, arkadaşlarınız için de yapın! Beni de duada unutmayın! Ben de sizi duada unutmayayım, beraberce Allah’ın rahmetine erelim...

d. Hoşlanmadığı Yüzünden Belli Olurdu

Taberânî Enes RA’dan şöyle rivayet etmiş:⁸

كَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا رَأَى ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ

(طس. عن أنس)

RE. 540/3 (*Kâne izâ kerihê şey’en, ruiye zâlike fî vechihî.*)

⁸ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.218, no:4170; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.147, no:2756; Ziyâü’l-Mak-dîsî, *el-Ehâdîsü’l-Muhtâre*, c.II, s.499, no:2257; Enes RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.138, no:18386.

(*Kâne izâ kerihе şey'en*) “Efendimiz bir şeyden hoşlanmadığı zaman, (*ruiye zâlike fî vechihî*) yüzünde bir değişiklik hemen peydâ olurdu. Hoşlanmadığı yüzünden anlaşılırdı.”

“—Efendimiz bu işten pek memnun kalmadı.” diye yüzünden anlaşılırdı, hava derhal bulutlanırdı. Efendimiz SAS’in yüzü değışirdi hoşlanmadığı zaman. Hoşnutsuzluğunu beyan ederdi. Rızı olmadığı bir şeye susmazdı Efendimiz.

“—Ne idi huyu? Peygamber Efendimiz’in o güzel huylarından bir huyu nedir?”

Beğenmediği, hoşlanmadığı bir şey olduğu zaman susmazdı, söylerdi!

Sen söylüyor musun? Ben söylüyor muyum?

Susa susa bu hale geldi bu cemiyet. Sen susuyorsun, hoca susuyor, müftü susuyor, Diyanet İşleri Başkanı susuyor, bakan susuyor, hakim susuyor, polis susuyor, milletvekili susuyor... Susa susa dut yemiş bülbüllere döndü millet. Herkes susuyor, gerçekler söylenmiyor. Ama adama sorsan, tek başına, bakıyorsun;

“—A imanı var ya bu adamın, hayret!” Eviriyorsun, çeviriyorsun maşaallah, iyi...

“—Pekiyi niye susuyorsun?”

Millet susuyor. Efendimiz’in huyu bu değil. Efendimiz SAS Hazretleri hoşlanmadığı bir şey oldu mu, yüzü pat değışirdi ve söylerdi.

Onun için sünnetin üç çeşidi vardır; fiilî sünnet, kavli sünnet, takrîrî sünnet.

“—Ne demek takrîrî sünnet?”

“—Efendimiz’in yanında o iş yapıldı, Efendimiz ses çıkartmadı. Kötü bir şey olsaydı ses çıkartırdı, ses çıkartmadı, demek ki yapılabilmemiş.”

Buna da takrîrî sünnet derler. O bakımdan bu okuduğumuzdan, istifade edelim! Ne yapacağız beğenmediğimiz bir şey görürsek, duyarsak?

Lisân-ı münâsip ile onun yanlılığını söyleyeceğiz:

“—Kızım başını ört, haydi yavrum uzun pantolon giy, öyle gel! Haydi evlâdım bak ezan okundu, abdestini aliver de namaz kılalım, namaz kılmamak olmaz! Haydi evlâdım bak şöyle yapalım, böyle yapalım... Bugün Cuma’dır, gusül abdestini al da Cuma’ya beraber gidiverelim...”

Böyle devamlı, etrafımızdaki insanlara hakkı, hayrı söyleyen, tavsiye eden insanlar olacağız.

Hep okumuyor muyuz? *Ve’l-Asr Sûresi*’ni herkes bilir.

وَتَوَاصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَاصُوا بِالصَّبْرِ

(العصر: ٣)

(*Ve tevâsav bi’l-hakkı ve tevâsav bi’s-sabri*)
“Birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır.” (Asr, 103/3)

Herkes bilir ama kaç kişi yapar?

Fâtiha’yı herkes bilir ama, kaç kişi Fâtiha’ya uygun hareket eder?

Fâtiha'ya bile uyamamışız daha... Öyle müslümanlar ki, daha Kur'ân-ı Kerîm'in ilk sayfası Fâtiha'sına hayatımızı uyduramamışız. Benim görüşlerim böyle... Yani halkı tanıdığım için, halkın arasında gördüğüm için...

Mübarek, bu Kur'ân-ı Kerîm'in 114 sûresini, altı bin küsur âyetini ne zaman uygulayacaksınız? Daha Fâtiha'dasın; daha ilk adımında bocalayıp duruyorsun! Ömür geldi geçti, ne zaman ehli Kur'ân olacaksınız? Ne zaman Allah'ın istediği kimse olacaksınız?

Allah tevfikini refîk eylesin... Hayırlara muvaffak eylesin. Efendimiz'e hüsn-ü ittibâ nasib eylesin...

e. Giyerken Sağdan Başlardı

Tirmizî Ebû Hüreyre RA'dan şöyle rivayet ediyor:⁹

كَانَ إِذَا لَبَسَ قَمِيصًا بَدَأَ بِمِيَامِنِهِ

(ت. عن أبي هريرة)

RE. 540/4 (*Kâne izâ lebise kamîsan bedee bi-meyâminihî.*)

(*Kâne izâ lebise kamîsan*) “Efendimiz SAS bir elbise, gömlek giydiği zaman, (*bedee bi-meyâminihî*) sağ tarafından başlardı giymeye... Sağından giyerdi önce.”

⁹ Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.397, no:1688; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.482, no:9669; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.241, no:5422; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.119, no:18271; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.195, no:6788.

Efendimiz bize her şeyi öğretti: Pabuç giymeyi, yüz yıkamayı, elbise giymeyi, elbise çıkartmayı öğretti. Böylece İslâmî bir hayat tarzı, yaşam tarzı meydana geldi. Sen şimdi bu teraziye koy kendini, ne kadar İslâmca yaşadığını ölç!

Yatışın sünnet-i seniyyeye uygun mu? Kalkışın Peygamber Efendimiz'in kalktığı zaman mı? Giyimin Peygamber Efendimiz'in giyimine benziyor mu? Başına giydiğin Peygamber Efendimiz'in giydiğine uygun mu? Sözün Peygamber Efendimiz gibi mi? Davranışın Peygamber Efendimiz'in davranışına benziyor mu?

Ölç, ne derecede müslüman olduğunu anla!

f. Peygamber Efendimiz'in Nezaketi

Enes RA'dan rivayet edilmiş hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz'in âdet-i seniyyesi nasıldı:¹⁰

كَانَ إِذَا لَقِيَهِ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَامَ مَعَهُ قَامَ مَعَهُ
فَلَمْ يَنْصَرِفْ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْصَرِفُ
عَنْهُ وَ إِذَا لَقِيَهِ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَتَنَاوَلَ يَدَهُ
نَاوَلَهُ إِيَّاهَا فَلَمْ يَنْزِعْ يَدَهُ مِنْهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ
هُوَ الَّذِي يَنْزِعُ يَدَهُ مِنْهُ وَإِذَا لَقِيَ أَحَدًا مِنْ

¹⁰ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.367, no:721; Ebü's-Şeyh, *Ahlâku'nNebiy*, c.I, s.58, no:55; İbn-i Sa'd, *Tabâkât*, c.I, s.378; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.154, no:18486; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.135, no:6789.

أَصْحَابِهِ فَتَنَالَ أُذُنَهُ نَاوَلَهُ إِيَّاهَا ثُمَّ لَمْ يَنْزِعْهَا
حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَنْزِعُهَا عَنْهُ

(ابن سعد عن أنس)

RE. 540/5 (*Kâne izâ lakıyehû ehadün min ashâbihî, fekâme meahu kâme me'ahû, felem yensarif hattâ yekûne'r-raculü hüve'llezî yensarifu anhu; ve izâ lakıyehû ehadün min ashâbihî, fetenâvele yedehû nâvelehû iyyâhâ; felem yenzi' yedehû minhü, hattâ yekûne'rraculü hüve'llezî yenziu yedehû minhu; ve izâ lakıye ehadün min ashâbihî fetenâvele üzünehû, nâvelehâ iyyâhû, sümme lem yenzi'hâ anhu, hattâ yekûne'r-raculü hüve'llezî yenziuhâ anhu.*)

(*Kâne izâ lakıyehû ehadun min ashâbihî*)
“Sahabesinden, o mübareklerden, o etrafındaki müslümanlardan bir kimse Peygamber Efendimiz’le karşılaştığı zaman, (*fekâme meahu*) ayağa kalktı mı, (*kâme meahû*) Peygamber Efendimiz de onunla beraber ayağa kalkardı. (*Felem yensarif hattâ yekûne'r-raculü hüve'llezî yensarifu anhu*) O adam gitmeden, ayrılmadan Peygamber Efendimiz ayrılmazdı.”

Nezakete bak! Hüküm onun, emir ferman onun, başların tacı o... “Adam kalktı mı Efendimiz de kalkardı, adam izin isteyip gitmedikçe o gitmezdi.” Nezakete bak, inceliğe bak!

Adam, “Pekiyi yâ Resûlallah, müsaadenizle, selâmun aleyküm!” diyecek, gidecek; o zaman giderdi. O gidinceye kadar gitmezdi. Kendisi

“Haydi ben gidiyorum.” demezdi, beklerdi.

Buna derler irfan, buna derler edep, buna derler ahlâk, buna derler zarafet, buna derler nezaket.

“—Çöl bedevisi...” diyorlar, kâfirler.

Çöl bedevisi ama sen öyle bir bedevî gördün mü bir daha, gördün mü emsalini şehirler içinde?

(*Ve izâ lakıyehû ehadün min ashâbihî, fetenâvele yedehû nâvelehû iyyâhâ, felem yenzi' yedehû minhü, hattâ yekûne'r-raculü hüve'llezî yenziu yedehû minhu.*) “Yine ashabından birisi kendisine mülâki olsa, elini uzatsa, o da elini ona uzatırdı ve adam elini ondan çekinceye kadar Rasûlullah Efendimiz elini ondan çekmezdi.”

Musâfaha edecekler ya, Efendimiz'e elini uzattı, o elini uzatınca Efendimiz de uzatırdı, tutardı. Adam elini gevşetip çekinceye kadar Efendimiz elini tutardı. O çekmezdi.

Nezaketi görüyor musun? Zerafeti görüyor musun?

O adam elini çekinceye kadar dururdu, ne kadar durursa dursun...

(*Ve izâ lakıye ehadün min ashâbihî. fetenâvele üzünehû, nâvelehâ iyyâhû*) “Yine sahabesinden bir kimse kendisiyle karşılaştığı zaman şöyle kulağına yanaştı mı, o da ona yanaşırdı.”

Demek ki gizli bir şey söyleyecek, etrafındakiler duymasın. Çünkü Efendimiz umûmiyetle tabii sahabesiyle geziyor. Etrafında ayın etrafındaki hâle gibi mübarek bir insan grubu var. Demek ki

yavaş bir şey söyleyecek. O kulağına yanaştı mı, o da onun kulağına yanaşırdı.

(*Sümme lem yenzi'hâ anhu, hattâ yekûne'r-raculü hüve'llezî yenziuhâ anhu*) “O adam ayrılıp gitmedikçe o durumu Efendimiz değiştirmezdi.”

Böyle zarafet numûnesi, tepeden tırnağa edep, tepeden tırnağa güzel huy, tepeden tırnağa incelikler dolu, zariflerin zarifi, tariflere sığmayacak zarafette bir insandı Efendimiz SAS...

Allah şefaatine erdirsin... Allah o güzel edeplerden bizlere de nasib eylesin...

g. Ashabıyla Karşılaşınca Dua Ederdi

Huzeyfe RA'dan rivayet edilmiş ki:¹¹

كَانَ إِذَا لَقِيَهِ الرَّجُلُ مِنْ أَصْحَابِهِ مَسَحَهُ وَدَعَا لَهُ

(ن. عن حذيفة)

RE. 540/6 (*Kâne izâ lakıyehü'r-raculü min ashâbihî, mesahahû ve deà lehû.*)

(*Kâne izâ lakıyehü'r-raculü min ashâbihî*) “Peygamber Efendimiz'e sahabesinden bir kimse gelirse veya onunla karşılaşırsa, (*mesahahû*) Efendimiz ona mesh ederdi, elini sürerdi, (*ve deà lehû*) ve ona dua ederdi. Yüzüne, sırtına veya koluna mübarek elini sürerdi, meshederdi.”

¹¹ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.68, no:1258; Huzeyfe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.154, no:18487; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.196, no:6790.

“—Onun elinin deđdiđi yeri cehennem ateři yakar mı?”

Ondan sonra ona dua ederdi. Artık ne derse, “Allah selâmet versin, hayırlar versin...” diye dua ederdi.

Biz de öyle yapalım. Biz de karşımıza gelen insana sevgimizi gösterelim. Onun sevgisini kazanmamıza sebep olacak tatlı, güzel, zarif sözler söyleyelim, onun gönlünü alalım! Çünkü gönül yapmak, Kâbe yapmak kadar sevaplı... Gönül yıkmak da Kâbe yıkmak kadar günahlı...

Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle zarif eylesin, gönül yapıcı kullardan eylesin...

h. Musafahadan Önce Selâm Verirdi

Taberânî Cündeb RA’dan şöyle rivayet etmiş:¹²

كَانَ إِذَا لَقِيَ أَصْحَابَهُ لَمْ يُصَافِحْهُمْ حَتَّى يُسَلِّمَ
عَلَيْهِمْ

(طب. عن جندب)

RE. 540/7 (*Kâne izâ lakıye ashâbehû, lem yusafihhüm hattâ yüsellime aleyhim*)

(*Kâne izâ lakıye ashâbehû*) “Efendimiz SAS sahabeyle karşılaştığı zaman, (*lem*

¹² Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.176, no:1721; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.75, no:12763; İbn-i Esir, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.1153; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VII, s.68, no:9686; Cündeb RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.156, no:18499; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.196, no:6791.

yusafihhüm hattâ yüsellime aleyhim) onlara selam vermedikçe musafaha etmezdi.”

Önce ne yapıyor? “*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llah!*” diye selam veriyor, ondan sonra, musafaha...

Musafaha nasıl olacak? Ellerin başparmakları birbirleriyle tutularak olacak. Şimdi yapılıyor, o Avrupa’dan geldi, o başka türlü.

“—Selâm!”

O da Romalılardan gelme... Ne demek, selâm!

Hitler’in de bir selâmı var:

“—Hay Hitler!” diye...

Bizim onunla ilgimiz yok ki! Biz, “*Es-selâmü aleyküm!*” diyeceğiz. Ondan sonra da musafaha edeceğiz. Tebessüm edeceğiz.

Buyrulmuş ki:¹³

تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ

(ت. عن ابى ذر)

(*Tebessümüke fî vechi ahîke leke sadakatün*)

“Arkadaşının yüzüne tebessüm etmen, senin için sadakadır.”

¹³ Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.213, no:1879; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.287, no:529; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.220, no:3377; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VIII, s.183, no:8342; Bezzâr, *Müsned*, c.II, no:108, no:4070; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.307, no:891; Taberânî, *Mekârimü’l-Ahlâk*, c.I, s.26, no:20; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.70, no:2396; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.275; Ebû Zerr-i Gıfârî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.410, no:16305; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XI, s.202, no:10571.

Kaşlarını kaldır biraz. Çatma, kurban olayım, kaşlarını çatma biraz. Biraz gül, biraz tebessüm et; karşıdaki memnun olsun. Musafaha et, halini sor...

İki müslüman birbiriyle musafaha etti mi, günahları sapır sapır dökülür. Neden? Muhabbet ediyorlar diye; dost diye, birbirini seviyorlar diye...

İki müslüman birbirine düşman olursa ne olur?

Allah-u Teâlâ Hazretleri, kullarını afv u mağfiret eylediği zamanlarda, “Şu kadar insanı cehennemden âzâd ettim, bu kadar insanı bağışladım, hadi affoldular, mağfiret oldular.” dediği zamanlarda, şunun şuna kini var, bunun buna hıncı var, düşmanlığı var; “O kin, o düşmanlık, o hıncı geçinceye kadar onları bırakın!” diye meleklerine onları ayırttırır muhterem kardeşlerim!

Bizim birbirimize bu hıncımızdan iki yakamız bir araya gelmiyor! Mü'min mü'mine kızıyor; cami cemaati birbirine kızıyor; komşu komşuya kızıyor; kardeş kardeşe kızıyor. Şeytan çok muzaffer olmuş aramızda, ilerletmiş işi... Kardeş kardeşe küskün, düşman, kırgın...

Neden?

“—Babamın mirasını şöyle taksim etti de, anamın mirası nöyle oldu da...”

Komşu komşuya düşman, neden?

Efendim, işte şöyle oldu da böyle oldu da bilmem ne de...

Cemaat birbirine düşman, neden?

“—Ben ön safa geçecektim de o önden geçti de, o bana omuz attı da...”

Ya burası kavga yeri mi? Burası Allah’ın evi, sen Allah’ın misafirisin, Allah seni görüyor. Biraz hizaya gelsene, dikkat etsene! O ona bir omuz atıyor üç adım sendelettiriyor.

“—Hocam mübalağa mı ediyorsun?”

Etmiyorum, gördüğüm şeyi söylüyorum. Gördüm böyle şeyleri, onun için söylüyorum. Yani böyle insanlar var. Bu muhabbet olmayınca ilerleme olmaz.

Peygamber Efendimiz diyor ki:¹⁴

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى
تُؤْمِنُوا وَلَا تُوْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا

(حم. م. د. ت. ه. ح. ب. عن ابى هريرة)

RE. 456/11 (*Ve’llezî nefsi bi-yedihî, lâ tedhulûne’l-cennete hattâ tü’minû, ve lâ tü’minû hattâ tehàbbû.*)

(*Ve’llezî nefsi bi-yedihî*) “Canım kudreti elinde olan Allah’a yemin olsun ki, yani Allah’a yemin olsun ki; (*lâ tedhulûne’l-cennete hattâ tü’minû*) iman etmedikçe, sağlam bir

¹⁴ Müslim, *Sahih*, c.I, s.74, no:54; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.350, no:5193; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.52, no:2688; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:68; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, c.II, s.391, no:9073; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.471, no:236; Ebû Hüreyre RA’dan. *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXII, s.393, no:25151.

imana sahip olmadıkça cennete giremezsiniz, giremeyeceksiniz.”

(*Ve lâ tü'minû hattâ tehâbbû*) “Birbirinizi sevmedikçe, karşılıklı muhabbet beslemedikçe, birbirinizle dost olmadıkça, ihlâslı samîmî kardeş olmadıkça hakîkî mü'min olamazsınız.”

Müslüman biribirini sevecek.

Muhterem kardeşlerim!

İngilizlerle Osmanlılar arasında savaş çıkmış. Bizim padişah halife sıfatıyla cihat ilan etmiş. Avustralya'da yaşayan iki tane müslüman, o zaman Avustralya İngilizlerin elinde... Onların birisi orada dondurmacılık yapıyormuş, birisi bilmem ne iş yapıyormuş. Rivayete göre birisi Afgan, birisi belki Osmanlı, belki değil.

Avustralya'dan da asker toplamaya başlamış İngilizler, Çanakkale'ye yığacaklar; amcalarımızı, dedelerimizi öldürecekler, şehit edecekler. Onların yüreği dayanamamış bu işe. Askerler trenlere tam teçhizatlı binmeye başlayınca, buraya vapurlarla gönderilecekler, Çanakkale'de müslümanlarla çarpışacaklar diye, o yüreklerine ağır gelmiş. Halife de cihad ilan etti.

Paraları biriktirmişler, silaha yatırmışlar, cephaneye yatırmışlar, bir yerde mevzilenmişler; trenin geçeceği bir yerde yaylım ateşine tutmuşlar treni; çarpışmışlar, çarpışmışlar, çarpışmışlar... Bir tanesi orada şehid olmuş; bir tanesi yaralı ellerine düşmüş, şehirde gezdirmişler, ondan sonra şehid olmuş o mübarek de... Allah şefaathlerine nâil etsin.

Neden böyle yapmışlar?

Buradaki müslüman kardeşine atılacak kurşuna, oradaki rahat halinde rızası yok da ondan. Bu askerler oraya gidecek, Çanakkale’de, benim memleketimde, benim dindaşlarımı veyahut kardeşimin memleketinde dindaşlarımızı kurşunlayacak diye razı olmamış.

Ben meseleyi inceledim, kitapları karıştırdım, hatta fırsat bulsaydım o hâdisenin cereyan ettiği yere gidecektim. Diyor ki Avustralyalılar: “–Piknik trenine saldırdı.”

Yalan! Müslüman piknik trenine saldırmaz. Onlar, askerleri götürdükleri trene “piknik treni” adı vermişler.

Hani Orhan Şaik Gökyay’ın dediği gibi;

*İleri atılıp sellercesine, Göğsünden vurulup
tam ercesine, Bir gül bahçesine girercesine; Şu
kara toprağa girenlerindir.*

Hani böyle güle oynaya cihada gitmiş ya dedelerimiz, onlar da oradan mı örnek aldılar ne yaptılarsa; gönderdikleri askerleri, tabii mahzun olmasınlar, ailelerinden ayrılıyorlar, işin ucunda ölüm var diye, pikniğe gidiyor gibi, piknik treni diye adlandırmışlar, ondan... Yoksa teçhizatlı pür silah askerler... Piknik trenine niye saldırırsın?

Yani müslüman öteki müslümanın eza, cefa çekmesine dayanamamış.

Müslümanlar bir vücut gibidir. Nasıl vücudun parmağının ucu bile acısa, bir çıban çıkarsa, bir şey olsa bütün vücut gece uykusuz kalıyor, ateş

basıyorsa, bütün müslümanlar öyledir. Hindistan'da Hindular benim kardeşlerimi öldürürken, benim burada canım çıkar. Poliserya'da, Çad'da Fransızlar benim kardeşlerimi öldürürken, burada benim canım çıkar. Afrika'nın neresinde kâfirler saldırırken burada benim canım çıkar. Filistin'den benim canım çıkar. Yemen'den benim canım çıkar, Irak'tan benim canım çıkar, İran'dan benim canım çıkar.

Neden? Müslüman bir vücut gibi olduğu için.

Bak bizim İstiklal Harbine... Libyalı idareci sülalesinden, Sunûsî hanedanından prensler gelmişler, İzmir cephesinde cihad etmişler. Yazmıyor kitaplarımız bunları. Yazsana! Biz de Libyalıları sevelim, Libyalılar da bizi sevse ya!

Niye yazmıyorsun? Gelmiş adam bak canını vermiş, burada seninle omuz omuza düşmana karşı çarpışmış, niye yazmıyorsun? “—Arap düşman, İngilizlerle iş birliği yaptı, bilmem ne...” filan... Onları tıngır mıngır yazıyorsun da bunu da yazsana!

Yazmazlar onlar! Onların yazmaması normal; biz bulacağız, biz söyleyeceğiz, biz yayacağız! Sen, ben yapacaksın.

Kâfir senin işine gelecek şeyi yapar mı? Müslümanın müslümanı sevmesini ister mi? Müslümanlar birlik beraberlik olsun ister mi?

Kumpanyası bozular, sömürmesi sona erer. Onun için seni sana düşman edecek, onu ona düşürecek, geçecek karşısına gülecek. Birisine para verecek, silah yardımı yapacak, ötekisiyle çarpışsın diye... O onu yenmeye başladığı

zaman, öbür tarafa gidecek;

“—Bu sana fena saldırıyor, sana bedavadan silah vereyim, sen bununla çarpış.” diyecek, ona silahı verecek, bunu kırdıracak. Her atılan kurşunla bir müslüman devrildikçe orada şıkır şıkır oynayacak.

Buna ne derler? “*Şemateti a’dâ*” derler; “düşmanın şamata yapıp şıkır şıkır oynaması...”

Düşmanı güldürmek yakışmaz müslümana... Müslüman müslümanı sever, korur ve kollar. Allah-u Teâlâ Hazretleri o şuurda eylesin.

i. İsmi Hatırlayamazsa Ey Abdullah’ın Oğlu Derdi

Etrafında yüz binlerce insan vardı Peygamber Efendimiz’in. Efendimiz karşındaki şahsın ismini hatırlayamazsa ne derdi?

Taberânî ve İbnü’s-Sinnî şöyle rivayet ediyor:¹⁵

كَانَ إِذَا لَمْ يَحْفَظِ اسْمَ الرَّجُلِ قَالَ يَا ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ

(ابن السنن عن جارية الأنصاري)

RE. 540/8 (*Kâne izâ lem yahfaz isme’r-raculü, kâl: Ye’bne abdi’llâh.*)

Bir şey diyecek, adını hatırlamıyor. “Ömer miydi? Hasan mıydı? Hüseyin miydi?” adını

¹⁵ Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III, s.373, no:3436; İbnü’s-Sinnî, *Amelü’l-Yevm ve’l-Leyleh*, c.II, s.259, no:398; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.109, no:12895; Taberânî, *Mu’cemü’s-Sağîr*, c.I, s.224, no:360; Cârîye el-Ensârî RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c. VII, s.157, no:18509; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.196, no:6792.

hatırlayamadığı zaman ne derdi?

(*Ye'bne abdi'llah*) “Ey Abdullah’ın oğlu!” derdi. Babası Abdullah, kendisi Abdullah, bütün insanlar Abdullah; Allah’ın kulu demek ya. “Ey Abdullah’ın oğlu, gel.” filan diye böyle hitap ederdi. Yani “Hişt, bana bak!” ve saire demiyormuş demek ki.

Ne diyormuş Peygamber Efendimiz?

(*Ye'bne abdi'llah*) “Ey Abdullah’ın oğlu.” filan diye öyle hitab edermiş. O da onun hitap tarzı... Efendimiz’in böyle tatlı şeyleri vardır. Her eşyasının adı var; bıçağının, kılıcının, atının, eğerinin, kaleminin adı var. Böyle isim koyarmış. Her birinin belli ismi var.

Hani *zülfakâr* nedir?

“—Zülfikâr” diyoruz, kılıç adıdır. Onun gibi...

j. Peygamber SAS’in Kur’an Okuyuşu

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Ebû Dâvud, Neseî, Tirmizî (*Rahmetu’llâhi aleyhim ecmaîn*)... Bunlar büyük hadis alimleri, onlar rivayet etmişler. Efendimiz Kur’an okurken ne yapardı, nasıl hareket ederdi, bu rivayetten onu anlayacağız:¹⁶

¹⁶ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.252, no:1341; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.118, no:998; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.384, no:23309; Abdürrezzak, *Musannef*, c.II, s.450, no:4046; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.345, no:1080; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.272, no:542; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XXVII, s.438, no:5896; Huzeyfe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.51, no:17906; Câmiü’s-Sağîr, c.II, s.196, no:6793.

كَانَ إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ خَوْفٍ تَعَوَّذَ وَإِذَا مَرَّ بِآيَةٍ رَحْمَةٍ
سَأَلَ وَإِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا تَنْزِيهُ اللَّهِ سَبَّحَ

(حم. م. د. ن. ت. عن حذيفة)

RE. 540/9 (*Kâne izâ merra bi-âyeti havfin, teavveze; ve izâ merra bi-âyeti rahmetin, seele; ve izâ merra bi-âyetin fîhâ tenzîhun li'llâhi, sebbeha.*)

(*Kâne izâ merra bi-âyeti havfin*) “Bir korku âyeti okuduğu zaman...” Meselâ, Tebâreke Sûresi’nde:

تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ
خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

(الملك:٨)

(*Tekâdü temeyyezü mine’l-gayz*) Yani cehennem kükrüyor, etrafa saldırıyor, zincirlerle zor zapt ediyorlar. “Sanki gayzından, kininden, kızgınlığından neredeyse parçalanacak gibi.”

(*Küllemâ ulkiye fîhâ fevcün seelehüm hazenetühâ*) “Cehenneme kâfirler, mücrimler atıldığı zaman orada melekler onlara sorarlar: (*Elem ye’tiküm nezîr*) Yahu hiç size bir haberci, bu tehlikeyi bildiren bir ihbarcı gelmedi mi?” (Mülk, 67/8)

Böyle bir korku ayeti okuduğunda Peygamber Efendimiz ne yapardı? (*Teavveze*) “Allah’a sığılırdı.”

“—Aman yâ Rabbi! Beni bu duruma düşürme yâ Rabbi! Beni bu tehlikeye uğratma yâ Rabbi! Beni yakma yâ Rabbi!” diye, böyle okurken, öyle bir korku âyeti geldiği zaman Allah’a sığılırdı.

(*Ve izâ merra bi-âyeti rahmetin, seele*) “Bir rahmet âyeti okunduğu zaman, okuması esnasında ona rastladığı zaman, Allah’ın rahmetini isterdi.”

Meselâ, cenneti anlatıyor âyetler; şöyle sedirler var, böyle bardaklar dolaşılıyor, şöyle ikramlar oluyor:

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ وَأَكْوَابٌ
مَوْضُوعَةٌ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ

(غاشية: ۱۶-۱۳)

(*Fîhâ aynün câriyeh. Fîhâ sûrurun merfûah. Ve ekvâbun mevdûah. Ve nemâriku masfûfeh. Ve zerâbiyyü mabsûseh.*) [Orada (cennette) devamlı akan bir pınar, yükseltilmiş tahtlar, konulmuş kadehler, sıra sıra dizilmiş yastıklar, serilmiş halılar vardır.] (Gâşiyeh, 88/13-16)

O zaman ne yapardı Peygamber Efendimiz?

“—Yâ Rabbi! Bana da nasib et! İsterim yâ Rabbi! Dilerim ki, bunlara ben de nâil olayım, kavuşayım.” diye isterdi.

Korku ayeti gelince Allah’a sığılırdı, rahmet ayetleri gelince;

“—Yâ Rabbi, bu rahmetinden ben de isterim. Beni de hisseyâb et, bana da nasib et!” diye

dua ederdi Peygamber Efendimiz.

(*Ve izâ merra bi-âyetin fîhâ tenzîhun li'llâhi, sebbeha*) Sonra, “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni tenzih ve takdis eden, ululayan bir âyet geçtiği zaman da *Sübhâna’llah* diye Allah’ı tesbih ederdi.” Yani Allah’ı anan, Allah’ı anlatan ayetler olduğu zaman da Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni tenzih ederdi.

Demek ki Peygamber SAS Efendimiz Kur’an’ı nasıl okumuş? Sindire sindire, yudum yudum, tada tada, mânasına nüfûz ede ede, dua ede ede...

Biz ne yapıyoruz? Bir Kur’an okuyuşumuz var ki, arkamızdan kovalıyorlar sanki... Dur be adam! Arkadan kimse kovalamıyor. Bunda bir fayda yok. Demiş ki birisi;

“—Yâ Rasûlallah ben üç günden kısa zamanda da hatim indirebilirim.”

“—O zaman mânası anlaşılmadığı için makbul olmaz!” buyurmuş.

Sindire sindire okuyacak, dikkat ede ede okuyacak.

Ya sen ve ben nasıl okuyoruz?

“—Hocam laf aramızda, okumuyoruz bile.”

Okumuyoruz bile, çoğu Kur’an okumuyor. Ramazan’dan Ramazan’a Kur’ân-ı Kerîm’i eline alır.

Var mı her gün Kur’ân-ı Kerîm’den belli miktar okuyan babayiğitler? Kaç tane? Müslümanların yüzde kaçı? Her gün Kur’ân-ı Kerîm’den belli bir

miktar okuyan kaç tane müslüman var? Mânasını anlayan kaçta kaç?

Anladığı zaman, Rasûlüllah Efendimiz gibi, “Aman yâ Rabbi sığınırım sana... Aman yâ Rabbi isterim senden rahmetini... Aman yâ Rabbi seni tesbih ederim, takdis ederim...” diyen kaç tane?

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’den bir şey elde edemiyoruz. Okuyuşumuzda da bir sakâmetlik, bir sakatlık, bir eksiklik var. Onun için Kur’ân-ı Kerîm’den bir şey olmuyor. Okumuyoruz zaten, çok azı okuyor. Müslümanların çoğu okumasını bilmez, 60-70 yaşına gelmiş, hâlâ, işte maalesef...

“—Anam okutmadı, babam okutmadı...”

Ananın, babanın vebali mes’uliyeti 15 yaşına kadar. Ondan sonra vebal senin omuzuna geliyor. Büluğa erdikten sonra vebal senin; okumamak, öğrenmemek senin hatan; ceza sana gelecek.

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’i anlayacağız, okuyacağız. Okurken de böyle okuyacağız ki tadına varılsın ve faydası görülsün.

k. Ayette Cehennem Anılınca Allah’a Sığınırdı

İbn-i Kàni’ şöyle rivayet ediyor:¹⁷

¹⁷ İbn-i Kàni’, *Mu’cemü’s-Sahâbe*, c.I, s.257, no:151; Ebû Leylâ RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.51, no:17907; Câmiü’s-Sağîr, c.II, s.196, no:6794.

كَانَ إِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا ذِكْرُ النَّارِ قَالَ وَيْلٌ لِأَهْلِ
النَّارِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ

(ابن قانع عن أبي لیلی)

RE. 540/10 (*Kâne izâ merra bi-âyetin fîhâ zikru'n-nâri, kâle: Veylün li-ehli'n-nâr, euzu bi'llâhi mine'n-nâr.*)

(*Kâne izâ merra bi-âyetin fîhâ zikru'n-nâri*)
“İçinde cehennemden anıldığı bir âyet okunduğu zaman, (*kâle*) Peygamber Efendimiz derdi ki: (*Veylün li-ehli'n-nâr*) Yazıklar olsun cehennem ehline, veyl olsun cehennem ehline... (*Euzu bi'llâhi mine'n-nâr*) Cehennemden Allah'a sığınırım.”

Muhterem kardeşlerim!

Bir insanın vasati ömrü 60-70 yıldır, 80 yıldır. Doksanı geçti mi “Maşaallah!” diyoruz, 100’ü geçti mi “Ooo!” diyoruz. Yüz on, yüz yirmi oldu mu artık kitaplara geçiyor. 150’ye filan ulaşan olduğu zaman neler söyleniyor!

Bu dünya bu kadar işte. Ortalama 80 yıl diyelim. Ne kadarını yaşadığını hesapla, şu kadar daha yaşacaksın; âhîret ebedî... Burası 80 yıl, âhîret sonsuz, dipsiz, bitmesiz...

هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(البقرة: ٢١)

(*Hüm fîhâ hâlidûn*) [Onlar orada, cehennemde ebedî olarak kalacaklar.] (Bakara, 2/39)

هُم فِيهَا خَالِدُونَ

(البقرة: ٨٢)

(*Hüm fîhâ hâlidûn*) [Onlar orada, cennette ebedî olarak kalacaklar.] (Bakara, 2/82)

Cennette ebedî nimet var... Cehennemde ebedî azap var!”

Akıllı insan, 80 yıllık bir fâni lezzete bâki saadeti kurban eder mi, vazgeçer mi ebedî saadetten?

Seksen yılın da zaten yarısı uyku, yarısı çocukluk, yarısı ihtiyarlık, yarısı meşakkat; birazcık bir iyi gün... Onun da tamamı tepeden tırnağa saadet değil ki... Saadetin yanında üzüntü, üzüntünün yanında sevinç, sevincin yanında keder... Zengini de öyle, fakiri de öyle. Ölüm var, hastalık var, dert var, sıkıntı var...

Bu kadarcık, iki para etmez dünya hayatı için ahiret terk edilir mi? Edilmez. Akıllı insan terk etmez. Akılsız insanlar, imansız insanlar terk eder.

“—Peki mi müslüman olup da hiç bu tarakta bezi olmayanlara ne demeli?”

Allah ıslah etsin... Dua edelim, çok dua edelim! Allah-u Teâlâ Hazretleri nevm-i gafletten cümlemizi ikaz eylesin, uyarsın, uyandırısın...

I. Kabirdekilere Selâm Verirdi

Kabirlerin olduğu mezarlıktan geçerken Peygamber Efendimiz ne yapardı? Ebû Hüreyre

RA şöyle rivayet ediyor:¹⁸

كَانَ إِذَا مَرَّ بِالْمَقَابِرِ قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ
الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالصَّالِحِينَ
وَالصَّالِحَاتِ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ

(ابن السنی عن أبی هريرة)

RE. 540/11 (*Kâne izâ merra bi'l-mekâbir, kâl: Es-selâmu aleyküm ehle'd-diyâr, mine'l-mü'minîne ve'l-mü'minât, ve'l-müslimîne ve'l-müslimât, ve's-sâlihîne ve's-sâlihât! Ve innâ inşâallâhu biküm lâhikùn.*)

“—*Es-selâmu aleyküm* diye onlara selâm verirdi.” “Ey şu kabirlerde yatan ahâli! Allah’ın selâmı sizin üzerinize olsun. *Esselâmu aleyküm ehle'd-diyar.*” derdi. Ama içeride her çeşit insan olabilir.

Ne derdi? (*Mine'l-mü'minîne ve'l-mü'minât*) “Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar... (*Ve'l-müslimîne ve'l-müslimât*) Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar... (*Ve's-sâlihîne ve's-sâlihât*) Sâlih erkekler ve sâlih kadınlardan müteşekkil olan ey şu kabristanın, ey şu

¹⁸ Müslim, *Sahîh*, c.V, s.103, no:1620; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.166, no:2013; İbni Mâce, *Sünen*, c.V, s.10, no:1536; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.353, no:23035; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.79, no:7004; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.657, no:2167; Büreyde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.159, no:18516; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.196, no:6795.

makberenin ahalisi! Sizlere selam olsun.” derdi.

Peygamber Efendimiz kâfire selam vermezdi. Kâfirden selâmı tereyağından kıl çeker gibi ayıracak bir hitap eder gibi hitap ederdi. Bak ne diyor:

(*Es-selâmu aleyküm ehle'd-diyâri mine'l-mü'minîne ve'lmü'minât*) diyor. İçeride kâfir varsa hava alır. Yani “Acaba, kazâra, tesadüfen Efendimiz’in duasına ben de nâil olurum da dünyada kâfir olarak yaşadım ama mezarda bu duaya erip kurtulur muyum?” diye düşünebilirler. Ama kâfirlere dua etmez Efendimiz, selâm vermez.

Ne derdi? Meselâ Mısır’a, Basra’ya, Bahreyn’e mektup yazdı. Oranın ahalisi henüz müslüman değil. Ne derdi:¹⁹

السَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

(*Es-selâmü alâ men ittebea'l-hüdâ*) “Allah’ın selâmı hidayete uyanlara olsun!” diye dua ederdi.

Öyle, uyarsan gelir, uymazsan bir şey yok. Yani emniyet tertibatlı selâm. Öyle herkese eşit olarak değil, mü’min oldu mu kapılar açılıyor, Allah’ın selâmına eriyor; mü’min olmadı mı hava alıyor. Hava alsa iyi bir şey, yani hiçbir şey almıyor; cehennemi boyluyor.

Demek ki Peygamber Efendimiz kabir ehline selâm verirdi. “—Neden?”

¹⁹ Buhârî, *Sahîh*, c.XIX, s.290, no:5790; Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.355, no: 2641; Abdullah ibn-i Abbas RA Ebû Süfyan RA’dan.

İnsanlar ölünce yok olmuyor da ondan... İnsanlar ölünce vücutlarının vazifesi bitiyor, ruh bâki. Kabirlere vücutlar hürmeten konuluyor. İnsanoğlu muhterem bir varlık olduğundan, ayaklar altında kalmıyor, kabristana konuluyor. Kabirde de hürmet görüyor. Kabirde de eza görür. Kabrin üstüne çıksan, zıplasan, bassan ezalanır. Hürmet edeceksin! Müslümanın ölüsüne de dirisine de hürmet edilir.

“—Hocam bizim orada yol açtılar, kabristana uğrattılar, hepsini kazıdılar götürdüler.”

O senin ve benim vefasızlığımdan. İngiliz, Haydarpaşa'nın yanındaki ölülerini, etrafı duvar çevirmiş öyle güzel koruyor ki... Alman, Münih'de kendi ölülerinin mezarlarını öyle güzel koruyor ki... Yol öbür taraftan geçsin. Yol sonradan yapılmış, bu kabir buraya daha önceden yapılmış, öbür taraftan geçsin. Sapanca gölünün aşağısından yeni ekspres yol gidiyor, İtalyanlar yolun güzergâhını çiziyor. Üç tane tarihi mezarlığa, bütün mezarlıkları devirdiler geçtiler. Dedim ki belediye reisine:

“—Böyle şey olur mu?”

“—Ne yapayım hocam” diyor, kaç defa ilan verdim ahaliye, ölüleri olanlar gelsin, fikrini söylesin, bilmem ne... Kimse ilgilenmiyor.” diyor.

Efendimiz kabirden geçerken *Es-selâmü aleyküm* diyor. Sen kendi ananın, babanın kabrini korumuyorsun. Eyüb'ün öbür tarafında gecekondular dolmuş kabirlere...

Burası sahipli; sen sahipli yere nasıl gelir de gecekondular yaparsın? Burada kabir vardı.

“—Olsun, kemiklerini toplarım, atarım çöp tenekesine, ben de burada gecekondumu yaparım, yatarım.”

Yatarsın ama ahirette çekersin!

m. Ev Halkından Hastalana Muavvizât Okuması

Hz. Âişe validemizden... Mübarek Hz. Âişe Anamız biraz tıpla ilgiliydi, Allah şefaatine erdirsin; diyor ki:²⁰

كَانَ إِذَا مَرِضَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ نَفَثَ عَلَيْهِ
بِالْمُعَوِّذَاتِ

(م. عن عائشة)

RE. 540/8 (*Kâne izâ marida ehadün min ehli beytihi, nefese aleyhi bi'l-muavvizâti*)
“Peygamber Efendimiz’in aile efradından birisi hastalandığı zaman onlara muavvizâtı okur üflerdi Efendimiz.”

“—Vay, okur üfler miydi?”

Ya, vay, okur üflerdi, ne haber?

‘—E üfürükçü müydü?’ Üfürmek var da ondan.

Kul huva’llâhu ehad, Kul eûzu bi-rabbi’l-felak, kul eûzu birabbi’n-nâs, bunlara *muavvizât* sûreleri denir. Bunların sevabı, fazileti, tesiri çoktur. Bu Fâtiha’nın da tesiri çoktur. Öteki

²⁰ Müslim, *Sahîh*, c.XI, s.186, no:4065; Hz. Aişe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.135, no:18368; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.196, no:6796.

sûrelerin de tesiri çoktur. Bunları okurdu, okuduktan sonra üflerdi. O nefesin bereketine hasta iyi olurdu. Olur, yine iyi olur.

“—Hocam gazetelerde okuyoruz, hani üfürükçüler varmış da, bilmem polis takip ediyormuş da...”

Parayla yapıyorlar, istismar ediyorlar da ondan. Yani yoksa dua etmek yasak olduğundan değil.

Kim yasak edebilir Rasûlullah'ın uygun dediği bir şeyi? Kimse yasak edemez.

Dua yasak değil, okumak üflemek yasak değil de, istismar ediyorlar, halkın parasını sızdırıyorlar diye halkı korumak için yapılan bir şey. Yoksa Allah rızası için, git bir hoca amcaya, git bir hacı amcaya, git bir ak sakallı mahallendeki kimseye, git bir yaşlı teyzeye, mübarek teyzeye:

“—Ben rahatsızım, başım ağrıyor, bir dua ediver bana!” de, bak nasıl geçer.

Allah rızası için oldu mu zaten o mübareklerin bazıları böyle “ocaklı” oluyorlar, “el almış” oluyorlar da;

“—Allah rızası için yaparız, hediye kabul etmeyiz, almayız.” diyorlar, tabii duası o zaman geçiyor.

Demek ki dua etmek, okumak, okuduktan sonra üflemek de var.

Tabii bazı insanlar dinimize düşman olduğu için işi büyütüyorlar, biraz da mübalağalandırıyorlar. Karikatüristler hemen bir çıplak kadın resmi, hoca ağzından tükürükler damlayarak yanaşmış

sakalıyla, göğsünün üstüne, eski yazı bir şeyler yazıyor.

Tabii bu da işin hınzırlığı... Değil mi yani?

Düşman göstermek, kötü göstermek için karikatürcü, kalem elinde istediğini yazıyor. Âhirette hesabı var ama bu dünyada işte aldananlar aldanıyor.

n. Yürürken Sağa Sola Bakmazdı

Hàkim *Müstedrek*'inde Câbir RA'dan şöyle rivayet ediyor:²¹

كَانَ إِذَا مَشَى لَمْ يَلْتَفِتْ

(ك. عن جابر)

RE. 540/13 (*Kâne izâ meşâ, lem yeltefit*)
“Efendimiz yolda yürürken sağa sola bakmazdı, meyletmezdi; dosdoğru yürürdü.”

Arkasına da bakmazdı, sağa sola da bakmazdı, dosdoğru yürürdü.

Millet şimdi ellerini arkasına kavuşturuyor, bir yandaki cama bakıyor, bir soldaki balkona bakıyor, bir öbür tarafa bakıyor, bir beri tarafa bakıyor. Yürürken boyu kadar günaha gire gire öyle gidiyor.

Efendimiz nasıl giderdi? Dosdoğru giderdi. Sağa sola meyletmeden, bakmadan giderdi.

²¹ Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.326, no:7794; Câbir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.144, no:18421; Câmiü's-Sağîr, c.II, s.196, no:6797.

Allah bizi ona en güzel şekilde ittibâ edenlerden eylesin...

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
13. 08. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü